

ساخت و پرداخت مدل انتخاب وسیله‌ی سفرهای خرید

مطالعه موردی: شهر قزوین

امیررضا ممدوحی^۱، سیامک حسینی^۲، سیده معصومه روشنایی^۳

۱- استادیار گروه مهندسی برنامه‌ریزی حمل‌ونقل، دانشکده عمران و محیط‌زیست، دانشگاه تربیت مدرس
تهران

۲،۳- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی برنامه‌ریزی حمل‌ونقل، دانشکده عمران و محیط‌زیست، دانشگاه

تربیت مدرس تهران

Email: Armamdoohi@modares.ac.ir

خلاصه

یکی از مدل‌های مهم در فرآیند برنامه‌ریزی حمل‌ونقل، مدل‌های انتخاب وسیله سفر هستند که در برآورد میزان سفرهای درون‌شهری و سهم وسیله‌های مختلف حمل‌ونقل، اهمیت ویژه‌ای دارند. هدف از این مقاله، ساخت و پرداخت مدل انتخاب وسیله برای سفرهای درون‌شهری با هدف خرید در سطح غیرهمفزون و استفاده از ویژگی‌های شبکه‌ی حمل‌ونقل و محل‌های مستعد برای فعالیت، به‌منظور بررسی خصوصیات رفتاری افراد به‌عنوان عوامل انتخاب‌کننده‌ی وسیله‌ی سفر، می‌باشد. به‌این منظور، سفرهای خرید در تورهای خانه-مبنای داده‌های حاصل از پرسش‌گری نمونه‌ای از ساکنین شهر قزوین به‌عنوان داده‌های مطالعه موردی انتخاب گردیده و عوامل مؤثر در انتخاب وسیله سفر با استفاده از مدل لوجیت چندگانه محاسبه شده‌است. نتایج نشان می‌دهد زمان انجام سفر، مسافت سفر، مدت‌زمان انجام سفر، نرخ تجاری مقصد، شغل، جنسیت از عوامل مؤثر بر انتخاب وسیله سفر خرید هستند. مقادیر p^2_0 و p^2_c برای مدل به‌ترتیب برابر با ۰/۴۱۱ و ۰/۳۲۰ است که حاکی از برازش نسبتاً خوب مدل با داده‌ها است.

کلمات کلیدی: وسیله سفر، سیاست‌های مدیریتی تقاضا، خصوصیات رفتاری، سفر خرید، لوجیت چندگانه.

۱. مقدمه

از دیرباز، راه‌های مؤثر در کاهش حجم سفرها با خودروی شخصی و افزایش جذابیت استفاده از حمل‌ونقل همگانی، در برنامه‌ریزی حمل‌ونقل مورد توجه بوده‌است [۱]. این توجه به‌دلیل نقش مهم حمل‌ونقل همگانی در سیاست‌گذاری‌های شهری است. تقریباً بدون استثناء می‌توان گفت که وسایل حمل‌ونقل همگانی نسبت به وسایل شخصی استفاده مؤثرتری از شبکه حمل‌ونقل می‌نمایند [۲]. در صورتی که تعدادی از مسافران برای استفاده از حمل‌ونقل همگانی تشویق شوند، سایر مسافران از سطح خدمت بهتری بهره‌مند می‌گردند. با این توصیف، یکی از مدل‌های مهم در فرآیند برنامه‌ریزی حمل‌ونقل جهت اعمال سیاست‌های مدیریتی تقاضای سفر، مدل‌های انتخاب وسیله سفر هستند که در برآورد میزان سفرهای درون‌شهری و سهم وسیله‌های مختلف حمل‌ونقل، اهمیت ویژه‌ای دارند. در انجام هر سفر، مسافران از بین وسیله‌های مختلف سفر، بسته به شرایط اقتصادی-اجتماعی، نوع سرویس ارائه شده و برخی از عوامل دیگر، یکی را انتخاب می‌نمایند [۳]. این انتخاب برای سفرهای درون‌شهری می‌تواند شامل استفاده از پیاده‌روی، دوچرخه، موتور، خودروی شخصی و حمل‌ونقل همگانی باشد. با توجه به اینکه یکی از هدف‌های ضروری سفرهای درون‌شهری، خرید است و نیز از آنجا که انسان به‌عنوان عامل انتخاب‌کننده وسیله سفر، دارای خصوصیات رفتاری متفاوت است، بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب‌های شیوه‌ی سفر خرید افراد، از اهمیت خاصی برخوردار است. از متداول‌ترین مدل‌های انتخاب وسیله، مدل‌های انتخاب هستند که ساختاری احتمالی دارند و از آنجا که از

^۱ استادیار گروه مهندسی برنامه‌ریزی حمل‌ونقل

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی برنامه‌ریزی حمل‌ونقل

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی برنامه‌ریزی حمل‌ونقل